

A GORILLÁK BEMUTATÁSA

Hol élnek a gorillák? A nyugati gorillák Közép-Afrika nyugati részén élnek Az országok, ahol előfordulnak: Angola, Közép-afrikai Köztársaság, Kamerun, Kongói Köztársaság, Egyenlítői Guinea, Gabon és egy kis folton Nigéria. A keleti gorillák Közép-Afrikában: a Kongói Demokratikus Köztársaság, Ruanda, Uganda területén. (Keresd meg ezeket az országokat a térképen!)

Mekkorák? A hímek elérhetik a 170 cm-es magasságot és a 200 kg-os súlyt, míg a nőstények magassága 150 cm-ig, súlyuk 100 kg-ig terjedhet.

Meddig élnek? A legidősebb állatkertben élő gorilla több mint 60 évig élt.

Hogyan élnek? A gorillák általában 5-35 (a hegyi gorillák esetében még ennél is több) egyedből álló csoportokban élnek. Az egyes csoportok élén egy kifejlett, tapasztalt hím áll, a csoport többi tagjai a különböző korú nőstények és azok kölykei.

Veszélyeztetettek? A gorillák népessége rohamosan csökken, ezért mindkét faj kritikusan veszélyeztetett.

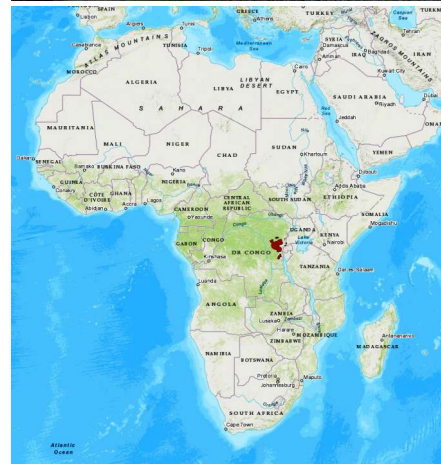

Az erős izomzatú ezüsthátúak akár 200 kg-ot is nyomhatnak.

A gorilláknak két fajt különböztetjük meg: a **nyugati gorillát** (*Gorilla gorilla*) és a **keleti gorillát** (*Gorilla beringei*). Mindkét fajt további két-két alfajra osztják a kutatók. A nyugati gorillát a nyugati síkvidéki gorilla (*Gorilla gorilla gorilla*) és a Cross-folyó menti gorillaalfajra (*Gorilla gorilla diehli*), a keleti gorillát pedig keleti síkvidéki vagy Grauer-gorilla (*Gorilla beringei graueri*) és hegyi gorilla alfajra (*Gorilla beringei beringei*). A Közép-Afrika nyugati és középső területein élő nyugati gorilla inkább a síkvidékek lakója, míg a Közép-Afrikában, illetve ennek keleti területein előforduló keleti gorilla hegyvidéken él, akár 4000 méteres tengerszint feletti magasságban. A Budapesti Állatkertben nyugati síkvidéki gorillák csapata látható.

nyugati gorilla

keleti gorilla

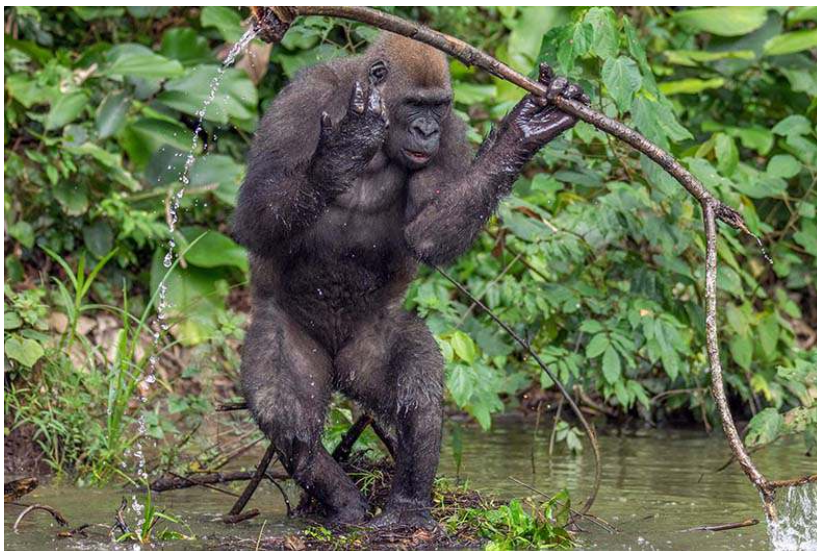
A hímek és a nőstények között nagymértékű különbség (ivari dimorfizmus) figyelhető meg: a hímek elérhetik a nőstények súlyának akár kétszeresét is. A felnőtt hímeket a 12-13 éves korukra kialakuló, válltól farig tartó feltűnő, ezüstös színezetük miatt „ezüsthátúaknak” nevezik.

A csoport mozgását mindig az ezüsthátú hím irányítja. A gorillák jóval kevesebbet kurkásszák egymást, mint más főemlősök (szinte alig).

A gorillák elsősorban esőerdők lakói, azon belül sokféle élőhelyen megtalálhatók: síkvidéki erdőkben, mocsarakban és hegyi erdőkben egyaránt. Idejük nagy részét táplálékkereséssel, táplálkozással és pihenéssel töltik. Alapvetően a talajon mozognak, de a fiatalok szívesen másznak fákra is.

Mit esznek? Minden korábbi tévhittel és rémtörténettel ellentétben a gorillák nem félelmetes ragadozók, hanem békés növényevők. Táplálékuk főként rügyekből, levelekből, fák kérgéből, gyógynövényekből, gyümölcsökből és gyökerekből áll. A nyugati síkvidéki gorillák táplálékát nagyobb részben gyümölcsök teszik ki, a keleti síkvidékieknél a levelek és rügyek dominálnak. A nyugati gorilláknál egyfajta táplálkozási kultúra figyelhető meg: a tanult elemeket nemzedékről nemzedékre adják át egymásnak. Eszközhasználatukat is sikerült megfigyelni a terepen is: 2006-ban a Mbeli Bai mocsarában egy állat vízbe lépve sétabotot használt.

A gorillák természetes élőhelyének csupán 20%-a tartozik védelem alá, a fennmaradó területeken komoly problémát jelent az élőhelyek pusztítása. Sajnos aggodalomra ad okot a szigorúan védett területeken folytatott orvvadászat, valamint a védett területek felén pusztító ebolvírus is. A Kongói Demokratikus Köztársaságban folyó ércbányászat szintén rombolja az élőhelyeket, s ezáltal veszélyezteti az állatok populációinak fennmaradását. A bányászott koltánérc egy magas tantá tartalmú ásvány, melyet mobiltelefonok és laptopok elektronikus alkatrészeinek gyártásához használnak.

A gorillákat fenyegető három fő, ember okozta veszély:

1. Bozóthús („bushmeat”) vadászat.
2. Betegségek ember-állat, állat-állat közötti terjedése (pl. ebola).
3. Az élőhelyek pusztulása a fakitermelés, a bányászat és a széntermelés következtében.

Ha segíteni szeretnéd a gorillák fennmaradását, régi mobilodat add le olyan gyűjtőhelyen, ahol gondoskodnak az alkatrészek újrahasznosításáról. Ilyen gyűjtőpontot a Fővárosi Állatkert Emberszabásúházában is találsz!

Hány gorilla él a természetben?

Az IUCN (Természetvédelmi Világszövetség adatai alapján www.iucnredlist.org) mindegyik faj kritikusan veszélyeztetett.

kevésbé fenyegetett	veszélyeztetettség közeli	sebezhető	veszélyeztetett	kritikusan veszélyeztetett	vadonban kihalt
---------------------	---------------------------	-----------	-----------------	----------------------------	-----------------

A nyugati síkvidéki gorilla (*Gorilla gorilla gorilla*) egyedszáma a legnagyobb, 316 000-re tehető. A Cross-folyó menti (*Gorilla gorilla diehli*) egyedszáma viszont mindössze 300 egyedre tehető.

A keleti síkvidéki vagy Grauer-gorilla (*Gorilla beringei graueri*) egyedszáma 3000 körül van, míg a hegyi gorilláé (*Gorilla beringei beringei*) a védelemnek köszönhetően 1069 egyedre emelkedett. Ennek köszönhetően a hegyi gorilla alfaj természetvédelmi besorolása valószínűleg változni fog.

Tudtad?

A gorillák leginkább a négy végtagjukon járnak (négy lábon), ám korlátozottan hátsó végtagjaikon (két lábon) is mozoghatnak. Amikor a négy végtagjukon közlekednek, ún. „ujjízületjárással”, azaz behajlított középső ujjperceikre támaszkodva haladnak, tehát nem a tenyerükön járnak. Hátsó lábakkal viszont a teljes talpfelületre lépnek.

A gorillák rendkívül tanulékonyak és együttműködők. Vannak olyan egyedek, amelyeket a kutatók jelbeszéd használatára tanítottak. Akár 200 jelet is meg tudnak tanulni és ezek segítségével közvetlenül kommunikálnak gondozóikkal. A leghíresebb emberekkel kommunikáló gorilla Koko volt, aki 1971-ben született a San Francisco-i Állatkertben, és néhány éve, 46 éves korában pusztult el. Koko az amerikai siketnémák jelbeszédének segítségével 1000 szót használt, és további 1000 szót értett meg. Nézd meg a képességeit bemutató videót!

<https://www.youtube.com/watch?v=lgUC2pmG0eg>

Dian Fossey híres könyvéből, amely a Gorillák a ködben címet viseli, filmet forgattak. Az 1989-ben készült alkotás a szerző virungai életéről szól, Sigourney Weaver alakításában.

Sajnos Dian az életét adta a gorillák védelméért: egy ismeretlen támadó 1985-ben a Karisoke Kutatóközpontban, faházának hálósobájában megölte. A gyilkost sosem találták meg, de többen úgy vélik, hogy orvvadászok végeztek vele.

VENDÉGSÉGBEN AZ ÁLLATKERTI GORILLÁKNÁL

Az emberszabású majmok a Fővárosi Állatkert egyik legnépszerűbb lakói, sokunk nagy kedvencei. A bemutatást a nyugati síkvidéki gorillák csapatával kezdjük. Nézzétek meg a családfájukat is!

AFRIKA VESZÉLYEZTETETT ÓRIÁSAI

Az Állatkertben élő gorillacsapatot **Golo**, az ezüsthátú hím vezeti. Fiatal hímként került hozzánk, 1989-ben. Azonnal felesége is lett, egy nála kicsit idősebb hölgy személyében: ő **Liesel**. Időbe telt, mire „összecsiszolódtak”, eleinte a temperamentumos feleség hordta a nadrágot. Alig néhány évvel később, mire az első kölykük megszületett, Golo vonzó felnőtt hímmé vált: kialakult impozáns csonttaraja, amelytől olyan magas a koponyája (a nőstények csonttaraja valamivel kisebb). Ezzel egy időben a tekintélye is alaposan megnőtt, így már nem volt kétséges, hogy ki az úr a háznál. Hatalmas, tekintélyt parancsoló méretei és egyénisége ellenére nagyon kedvesen és gyengéden tud játszani a kölykeivel, bár ha szükséges, a szemtelen kamaszokat megregulázza. Kettejüknek három utóduk született, csaknem pontosan négyévente: 1992-ben a **Dango** nevű hím, 1996-ban a **Gorka** nevű nőstény, és 2000-ben szintén egy hím kölyök, **Ebobo**. Ők ma már mind másik állatkertben élnek, és saját csapatot alapítottak.

Liesel

Golo

Liesel, mint a csapat legidősebb tagja (április 15-én volt 43 éves, ami emberi korban 86 évnek felel meg), az elmúlt évtizedek során sokat változott. A korábban meglehetősen szeszélyes, sőt néha kissé harcos természetű „amazon” mára már csendes, visszafogott idős „hölgy” lett. Mindig nagyon jó és odaadó anyaként nevelte a kölykeit; ez abból is látszik, ahogy más nőstények kölykével foglalkozik.

Tekintettel arra, hogy a gorillák csapatban szeretnek élni, 2003-ban Golo egy újabb feleségjelöltet kapott. **Iringa** öt évesen került hozzánk, előtte gondozói nevelték, mert saját mamája nem gondozta. Az emberekhez való kötődés jelentősen meghatározta az egyes viselkedésformáit. Budapestre érkezése előtt egy rövid ideig élt gorillák között, de ez idő alatt nem sikerült neki megtanulnia néhány alapvető viselkedésformát, mint pl. az ezüsthátú és a csapatban uralkodó rangsor tisztelete. Szerencsére Golo nagyon toleráns volt ezen a téren.

Mikor hozzánk került, nagyon visszafogott kis állat volt, de Golo azonnal a védelmébe vette, így az akkor leghuncutabb kamaszkorát élő Gorka és Eboobo csak titokban tudták piszkálni őt. Amikor Gorka elköltözött Madridba, Iringa sokat játszott Ebobóval. Mára már Iringából is testes, meglett nőstény lett és annak ellenére, hogy mindezidáig még nem született utódja, nagyon szívesen játszik a fiatal kölykökkel. Olyan, mint egy kedves nagynéni, akire mindig lehet számítani, amikor hirtelen gyerekfelvigyázóra van szükség.

Iringa

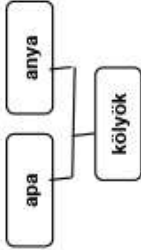
N'Yaounda a két éve született Indigóval

határozott, domináns egyéniség, amivel korábban okozott némi fejfájást Golónak. Szerencsére a tapasztalt ezüsthátú mindig tudta, hogyan kell a problémákat megoldani.

N'Yaounda és Golo második kölyke, **Indigo** 2017 karácsonyán született.

A gorilláink életébe tekinthetsz be és a legfiatalabb kölyköt, Indigót is láthatod ezen a kisfilmen: https://www.youtube.com/watch?v=_4ctsjNIJq4

JELMAGYARÁZAT:

Budapesti Állatkertben él

már nem él

him

nőstény

az apa kiléte bizonytalan

GORILLÁINK CSALÁDFAJA

